

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор ЧДУ ім. Петра Могили

Л.П. КЛИМЕНКО

«30» Березня 2015 р.

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
для вступу на другий/третій рік навчання на напрям підготовки
6.020302 «ІСТОРІЯ»

на 2015-2016 навчальний рік

Миколаїв – 2015

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс «Історія України» посідає одне з провідних місць серед історичних дисциплін, що вивчаються. Опанування ним формує базу історичних знань для успішного вивчення дисциплін соціально-політичних, гуманітарних, культурологічного та історичного циклів.

Предметом навчального курсу є наука розселення та спосіб життя людей на території України, їх стосунки з іншими народами, матеріальний та духовний розвиток, боротьба за свою незалежність.

Історія – це наука про минуле людського суспільства і про його сьогодення. Це також наука про закономірності розвитку суспільного життя в конкретних формах, в просторово-часових вимірах. Минуле є активним чинником змін у теперішньому. Змістом історії взагалі є історичний процес, що розкривається в явищах життя людини, відомості про які збереглися в історичних пам'ятках і джерелах. Явища надзвичайно різноманітні. Вони стосуються розвитку господарства, внутрішньої і зовнішньої політики країни, міжнародних стосунків, діяльності історичних осіб.

Вивчення гуманітарних наук складає важливу частку загальноосвітньої і світоглядної підготовки сучасних спеціалістів і сприяє розвитку особистості та виробленню нею творчого підходу до вирішення виробничих проблем. До найважливіших суспільних наук відноситься історія, зокрема навчальна дисципліна «Історія України».

Головні цілі вивчення історії України:

- формувати історичні знання;
- розвивати історичне мислення, яке передбачає загальне розуміння історичного процесу в його різноманітності й суперечливості;
- розвивати здатність застосовувати історичні знання і набуті вміння;
- виховувати в учнів особисті риси громадянина України, загальнолюдські духовні ціннісні орієнтації, сприйняття ідей гуманізму та демократизму, патріотизму і взаєморозуміння між народами на основі особистісного усвідомлення досвіду історії.

Вивчення історії України має сприяти:

- розвитку історичної свідомості, розумінню завдань, що стоять перед державою і світовою цивілізацією, критичному осмисленню минулого;
- осмисленню ролі людини (себе також) в історії, відповідальності особистості за власні дії, усвідомленню студентами права на вибір моделі поведінки з урахуванням і дотриманням правових гуманістичних засад;
- розвитку системного мислення-погляду на суспільство як на взаємозумовлену єдність історико-антропологічного, соціокультурного та культурно-історичного чинників;

- вихованню громадянської свідомості, гідності, честі в гармонійному поєднанні національних і загальнолюдських цінностей, утвердженню ідеалів гуманізму, демократії, добра і справедливості;
- формуванню толерантного, неупередженого ставлення до інших народів, груп та особистостей;
- розвиткові творчого мислення, формуванню власного погляду та критичного ставлення до інформації;
- розвиткові інтересу та поваги до історії і культури свого та інших народів, прагненню зберігати, примножувати культурну спадщину своєї країни й усього людства.

I. ТЕМАТИЧНИЙ ВИКЛАД ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія України як наука та навчальний предмет. Предмет і завдання курсу історії України, міжпредметні зв'язки. Історія України як складова частина загальносвітової історії. Місце і значення вітчизняної історії в системі фахової підготовки і виховання громадянської позиції, вироблення історичної свідомості. Наукова література та джерела з історії України.

Найдавніші племена і держави на території України. Археологічні дослідження на території України. Поява людини. Первісні люди та спосіб їх життя. Неолітична революція. Трипільська культура, її традиції в культурах пізніших народів. Писемні відомості про кіммерійців, таврів, скіфів, сарматів. Перші протодержавні утворення. Економічні зв'язки з країнами Середземномор'я та Передньої Азії. Античні міста-держави (поліси) Північного Причорномор'я.

Східні слов'яни. Найдавніші писемні та археологічні джерела про слов'ян. Проблема «прабатьківщини» слов'ян в історіографії. Велике переселення народів і зміна етнічної карти Євразії. Виокремлення східних слов'ян, їх розселення, заняття, звичаї, вірування, побут. Антський племінний союз. Боротьба з готами, гунами, аварами. Війни слов'ян з Візантією. Східнослов'янські племінні союзи VI-IX ст. Еволюція суспільного устрою східних слов'ян. Територіальна община. Поява власності. Взаємовідносини східних слов'ян з сусідніми народами. Система оборонних споруд.

Київська Русь. Передумови утворення Київської Русі, теорії її виникнення. Походження термінів «Русь», «Руська земля». Соціально-економічні і політичні фактори об'єднання слов'ян. Перетворення Києва на державний центр. Князь Олег. Утворення Київської Русі, внутрішні та зовнішні фактори її розвитку за Ігоря, Ольги, Святослава. Відносини Русі з кочівниками. Військові походи князів. Розширення кордонів. Етнічні процеси. Початок формування української народності. Русь і Візантія. Хрещення Русі та його історичне значення. Київська митрополія. Володимир Великий та Ярослав Мудрий. Соціально-економічний розвиток. Соціальна структура населення. «Руська правда». Культура. Міжнародні зв'язки Київської Русі і її місце в історії Європи.

Роздроблення Русі. Південно-західні руські князівства (XII – перша половина XIV ст.). Причини ослаблення влади київських князів. Володимир Мономах і його боротьба за державну єдність Русі. Причини роздробленості Русі. Продовження процесу формування української народності. Проблема генезису української народності в історіографії. Етноніми «русичі», «русини», «руські люди» та їх ідентифікація. Перші згадки про етнотопонім «Україна». Економічне і політичне зростання Галицького князівства. Ярослав Осмомисл. Протистояння експансії польських і угорських феодалів. Роман Мстиславович. Соціально-економічний розвиток Галицько-Волинського князівства. Виникнення і зростання міст. Суспільно-політичний і адміністративний устрій. Боротьба Русі проти монголо-татарської навали. Південно-західні руські князівства під ігом Золотої Орди. Ідея єдності Русі. Спроби Данила Галицького організувати антиординську коаліцію держав. Культура періоду роздробленості Русі (XII – перша половина XIV ст.).

Україна під владою Литви і Польщі. Зростання політичної могутності Великого князівства Литовського. Політика великих литовських князів на українських землях. Кревська унія. Розширення південних кордонів князівства. Боротьба проти наступу німецьких лицарів. Грюнвальдська битва. Вітовт, його зовнішня і внутрішня політика. Ліквідація удільних князівств. Зміцнення Московської держави та її боротьба за Сіверські землі. Зміни в суспільно-політичному устрої Великого князівства Литовського. Великокнязівська рада та її склад. Зростання ролі шляхти. Соціально-економічний розвиток українських земель у другій половині XIV – середині XVI ст. Надання магдебурзького права українським містам. Формування панщинно-фільварського господарства. Зростання залежності населення від магнатів і шляхти. Юридичне оформлення кріпосного права. Литовські статuti. «Устави на волоки». Руйнування общини. Форми соціального протесту мас. Зростання впливу Польщі на Литву. Місце українських магнатів і шляхти в політичному житті. Наступ католицизму. Православна церква. Походження, джерела поповнення і час виникнення козацтва. Місце козаків в охороні південних рубежів Великого князівства Литовського від татар і турків. Причини, час і місце заснування першої Запорізької Січі, зміна її розташування. Початок морських походів козаків у турецькі володіння. Етнічні процеси. Пам'ятки культури XIV-XVI ст.

Політичне та соціально-економічне становище українських земель у складі Речі Посполитої (друга половина XVI – перша половина XVII ст.). Люблінська унія. Утворення Речі Посполитої. Україна під владою Польщі, соціально-економічний розвиток. Сільськогосподарське виробництво. Категорії селян. Запровадження панщини. Колонізація Лівобережної України. Міста і магдебурзьке право. Ремесла і промисли. Поява підприємств мануфактурного типу. Торгівля. Покатоличення та ополячення місцевої знаті. Виникнення братств. Криза православ'я. Берестейська церковна унія.

Зростання козацтва в другій половині XVI ст. Козацькі повстання.

Посилення соціального і національно-релігійного гніту в Україні. Урядова політика щодо козаків. Виникнення реєстрового козацтва. Формування суспільно-політичного устрою Запорізької Січі. Козацька адміністрація. Старшина, заможні козаки і козацька голота (сірома). Козацькі ради. Господарство, побут і звичаї козаків. Військове мистецтво. Духовним світ українського козацтва. Козацькі повстання кінця XVI ст. Гетьман П.Конашевич-Сагайдачний. Відновлення значення Києва як політичного і духовного центру українського народу. Запорізькі козаки в битвах під Цецорою і Хотиним. Наступ магнатів і шляхти на козацькі права і вольності. Спроба уряду взяти козаків під постійний контроль. Козацькі повстання 20-30-х років XVII ст. Ординація 1638 р.

Визвольна війна українського народу середини XVII ст. Україна на передодні Визвольної війни. Причини, характер, рушійні сили, мета і етапи Визвольної війни. Богдан Хмельницький. Битви під Жовтими Водами, Корсунем, Пилявцями. Облога Львова і Замостя. Зборівський договір. Молдавські походи. Битва під Берестечком. Білоцерківський договір. Битва під Батогом. Жванецька угода. Українсько-російські зв'язки в роки війни. Переяславсько-московський договір 1654 р., його оцінка в історіографії. Ліквідація старого державного ладу і зародження української козацької держави, її територія і адміністративно-територіальний устрій. Соціальний аспект подій Визвольної війни. Органи влади. Господарсько-фінансова політика. Дипломатична діяльність. Збройні сили. Відновлення війни з Польщею. Другий похід Б. Хмельницького на західноукраїнські землі Віленське перемир'я. Війна України проти Польщі у складі коаліції.

Українська козацька держава (друга половина XVII-XVIII ст.). І.Виговський. Порушення царем Переяславської угоди. Гадяцький договір. Ю.Хмельницький. Розчленування України на Лівобережжя і Правобережжя. Чорна Рада. П.Тетеря та І.Брюховецький. Україна у політичних планах Росії, Польщі і Туреччини. Андрусівський мир. П.Дорошенко. Бучацька угода. Д.Многогрішний та І.Самойлович. Обмеження автономії України. Чигиринські походи. Бахчисарайська угода. «Вічний мир!» і закріплення поділу України. Соціально-економічні наслідки Визвольної війни. Адміністративно-політичний устрій Лівобережної України і Слобожанщини. Наступ на політичну автономію України. І.Мазепа, його соціальна політика. Зміцнення влади козацької старшини. «Коломацькі статті». Україна у Північній війні. Перехід І.Мазепи на бік Карла XII та наслідки цього для України. І.Скоропадського. Полтавська битва. Смерть І.Мазепи. Гетьман у вигнанні П.Орлик «Конституція». П.Полуботок. Інкорпораційна політика царизму. Малоросійська колегія. Боротьба старшини за відновлення гетьманства. Д.Апостол. Робота кодифікаційної комісії. Впровадження міністерського правління. К.Розумовський. Обмеження козацького самоврядування на Слобожанщині. Судова реформа. Культура України XVII – XVIII ст.

Запорізька Січ в другій половині XVII – у XVIII ст. Запорожці у боротьбі проти татарсько-турецької агресії. Іван Сірко. «Вічний мир» і зміна політичного статусу Запоріжжя. К.Гордієнко, Запорізька Січ під час Північної війни. Зруйнування Чортомлицької Січі. Кам'янська та Олешківська Січі. Нова Січ. Військова структура і адміністративне управління. Заснування слобід і містечок. Розвиток хутірського господарства. Побут, звичаї і культура запоріжців. Місце церкви в духовному житті козаків. Система навчання і виховання молоді. Січова школа. Участь запорожців у російсько-турецьких війнах. Запорізька Січ і повстанський рух на Правобережній Україні. Будівництво Української лінії. Утворення на козацьких Вольностях колоній іноземців. Ліквідація Запорізької Січі. Задунайська Січ. Утворення Чорноморською козацтва. Переселення козаків на Кубань.

Правобережні та західноукраїнські землі під владою Польщі (друга половина XVII-XVIII ст.). Спустошення Наддніпрянського Правобережжя. Бахчисарайський мир. Умови економічного розвитку. Правобережні українські землі в роки Північної війни. Вступ на Правобережжя гетьмана Мазепи і фактичне об'єднання його з Лівобережжям Відновлення польсько-шляхетської влади в 1714 р. Організація слобід. Розвиток фільваркової системи. Церковне життя. Гайдамацький рух, його причини, характер, розмах. Коліївщина. Західноукраїнські землі під чужоземним ігом. Полонізація православної шляхти. Релігійні відносини. Занепад братств. Рух опришків. Закарпаття під владою Угорщини. Буковинські землі в складі Молдавського князівства. Поширення на Буковину влади Австрії.

Інкorporація України в державну структуру Російської і Австрійської імперій. Поділ українських земель між Росією та Австрією за підсумками трьох поділів Речі Посполитої. Захоплення Росією Криму. Діяльність П.О.Рум'янцева-Задунайського. «Генеральний опис Малоросії». Накази різних станів депутатам у законодавчу комісію 1767р. Ліквідація полково-сотенного та судового устрою Гетьманщини. Поширення на козацьку старшину прав російського дворянства. Україна в російсько-турецьких війнах другої половини XVIII ст. Заселення Південної України. Виникнення чорноморських портів і міст. Адміністративний устрій. Культура України середини і другої половини XVIII ст.

Українські землі у складі Росії в першій половині XIX ст. Адміністративно-територіальний устрій і чисельність населення. Розвиток товарних відносин і криза феодальної системи господарства. Стан сільського господарства. Промисловість. Торгівля. Транспорт. Загострення соціальних суперечностей. Інвентарна реформа. Участь українського населення у війні 1812 р. Селянські рухи, виступи робітних людей і військових поселенців. Декабристи в Україні. Повстання Чернігівського полку. Вплив польського повстання 1830-1831 рр. на Україну. Початок українського національного відродження. Кирило-Мефодіївське товариство. Т.Г.Шевченко в українському національному русі.

Західноукраїнські землі в першій половині XIX ст. Криза кріпосницького

господарювання. Народні рухи в Галичині і на Буковині. Економічне становище Буковини і Закарпаття. Національне відродження в Галичині. «Руська трійця». Західноукраїнські землі в революції 1848-1849 рр. Головна руська рада. Галицькі українці на з'їзді слов'янських народів у Празі. Закарпатські «будителі». Селянство в революції. Лук'ян Кобилиця. Скасування панщини.

Українська культура в першій половині XIX ст. Політика царизму в галузі культури і освіти. Переслідування української мови. Політика австрійського уряду щодо української культури. Розвиток освіти і науки. Загальноосвітня школа. Зародження професійної освіти. Університетська освіта. Формування національної інтелігенції. Українські вчені. Народне і професійне мистецтво. Архітектура. Традиційно-побутова культура. Українська література.

Українські землі у складі Росії в другій половині XIX ст. Кримська війна і Україна. Піднесення антикріпосницького руху. «Київська козаччина». Маніфест і Положення 19 лютого 1861 р. Особливості селянської реформи в різних регіонах України. Реформи 60-70-х років: земська, міська, судова, фінансова, військова. Історичне значення реформ. Промисловий розвиток українських земель в пореформену добу. Народження вітчизняної буржуазії. Стан сільського господарства. Кріпосницькі пережитки у землеволодінні і землекористуванні. Місце України у світовому землеробстві. Поглиблення соціального розшарування села. Зростання міст. Класи і стани українського суспільства. Становлення української нації. Український національний рух. Відлуння польського повстанського руху в Україні. В.Антонович як ідеолог «хлопоманства». Українські громади, їх наукова і освітня діяльність. Громадівський соціалізм. Студентські громади. «Братство тарасівців». «Молода Україна». Селянський рух. «Ходіння в народ». «Чигиринська змова». Народовольці в Україні. Робітничий рух. Перші соціал-демократичні організації. Політизація національного руху. Перші політичні партії.

Західноукраїнські землі в другій половині XIX ст. Економічний розвиток західноукраїнських земель після революції 1848-1849 рр. Чужоземний капітал у промисловості. Становище робітників. Національний склад буржуазії і робітників. Стан сільського господарства. Землеволодіння і землекористування. Початок переселення українців на Американський континент. Суспільно-політичний рух після революції 1848-1849 рр. Москвофіли і народовці. Виникнення Української соціал-демократичної і Української націонал-демократичної партій.

Культура України в другій половині XIX ст. Тенденції культурного розвитку. Валуєвський циркуляр і Емський указ. Ставлення до української культури в Австро-Угорщині. Освіта: початкова, середня освіта. Розвиток мережі вищих учбових закладів. Культурно-освітні заклади. Наукові заклади. Університетська наука. Наукові товариства. Досягнення українських вчених у різних галузях науки. Діяльність Археографічної комісії. НТШ у Львові. Література: проза, поезія, драматургія. Мистецтво. Український театр. Жанри

музичної культури. Образотворче мистецтво. Архітектурні споруди. Розвиток народної творчості. Мистецтво кобзарів.

Україна на початку нового століття. Соціально-економічне становище українських земель у складі Росії. Монополізація економіки. Економічна криза 1900-03 рр. Робітничі страйки. Масові селянські виступи. Українська політична думка на початку ХХ ст. Студентський рух. Україна в революції 1905-1907 рр. Позиції політичних партій. Робітничі страйки в Україні після «кривавої неділі». Повстання на броненосці «Потьомкін». Жовтневий політичний страйк. Виникнення рад робітничих депутатів. Збройні виступи у Харкові, Олександрівську, Донбасі. Піднесення українського національного руху. Виникнення україномовної преси. «Просвіти» в українському русі. Українська думська громада. Третьочервневий переворот. Столипінська аграрна реформа, її економічні і політичні наслідки. Масові переселення українських селян до Сибіру і Далекого Сходу. Діяльність українських партій і організацій в післяреволюційну добу. Робітничий і селянський рух. Українське питання в Державній Думі. Західноукраїнські землі на початку ХХ ст. Соціально-економічний розвиток. Боротьба трудящих проти соціального гніту. Кооперативний рух. Поява українських організацій «Січ», «Сокіл», «Пласт». Культурно-просвітницький рух. Церковне життя. Активізація переселенського руху за океан. Україна в першій світовій війні. Воєнні дії на території України. Національно-визвольний рух в умовах війни. Товариство українських поступовців. «Спілка визволення України». Антиукраїнська політика у новоствореному Галицько-Буковинському губернаторстві. Українські січові стрільці. Розвиток культури. Освіта і наука. Український театр. Зародження українського художнього кіно. Посилення громадського інтересу до українського фольклору.

Боротьба за відродження державності України (1917-1920 рр.) Лютнева революція 1917 р. Піднесення національно-визвольного руху. Утворення Центральної Ради, її соціальна база, програма. М.С.Грушевський і В.К.Винниченко. Утворення рад робітничих, селянських та соціальних депутатів. Програма і цілі українських та загальноросійських політичних партій в Україні. Система влади в українських губерніях Росії після утворення в Петрограді Тимчасового Уряду. Всеукраїнський національний конгрес 7-8 квітня 1917 р. Курс на автономію України. Відносини Центральної Ради та Тимчасового Уряду. I Універсал. Всеукраїнські з'їзди: селянський, військові, робітничий та ін. Генеральний секретаріат. II Універсал Центральної Ради. Поглиблення економічної кризи та погіршення становища трудящих України влітку та восени 1917 року. Корніловський заколот та Україна. Ставлення різних політичних сил та партій України до збройного повстання у Петрограді в жовтні 1917 р. III Універсал. Утворення Української Народної Республіки. Підсумки виборів до Всеросійських Установчих Зборів в Україні. Боротьба більшовиків за владу. Виникнення в Україні радянського уряду. Вторгнення більшовицьких

військ з Росії. IV Універсал Центральної Ради. Прийняття Конституції УНР. Підписання мирного договору з Німеччиною, Австро-Угорщиною, Туреччиною, Болгарією. Окупація України німецькими та австро-угорськими військами. Криза Центральної Ради навесні 1918 р. Гетьманський переворот. Українська держава гетьмана П.Скоропадського: внутрішня політика, зовнішньополітичний курс, національно-культурна політика. Повстансько-партизанська боротьба проти окупантів. Падіння гетьманського режиму. Відновлення УНР. Склад, соціальна база, політика Директорії. С.Петлюра. Революційні події 1918 року на західноукраїнських землях. Політичні партії Східної Галичини. Утворення Західноукраїнської Народної Республіки. Акт злуки УНР та ЗУНР. Війна з Польщею. Визвольний руху Північній Буковині та Закарпатті. Інтервенція Антанти на півдні України. Друга війна УНР і Радянської Росії. Встановлення влади рад в Україні на початку 1919 р. Декларація радянського уряду України від 25 січня 1919 р. Х.Г.Раковський. III Всеукраїнський з'їзд рад. Перша радянська конституція України. Політика більшовиків в Україні у 1919 р. Селянський повстанський рух як історичний феномен. Політичні керівники руху. Н.Махно, М.Григор'єв, Д.Терпило (Зелений). Зайняття України військами А.Денікіна. Війська УНР і ЗУНР у боротьбі з денікінцями. Повстанський рух в тилу денікінської армії. Визволення України від денікінських військ і відродження УРСР в кінці 1919 р. В.І.Ленін та українське питання. Державне і господарське будівництво. Саморозпуск партій боротьбистів і борбистів. Варшавський договір Ю.Пілсудського і С.Петлюри. Радянсько-польська війна. Розгром Врангеля. Ризький мирний договір. Основні уроки української національної революції.

УРСР в умовах нової економічної політики. (1921-1928 рр.) УСРР в системі «договірної федерації». Утворення СРСР. Конституція СРСР 1924 р. Соціально-економічне і політичне становище України на початку 20-х років. Перехід до нової економічної політики. Мета і цілі непу в інтерпретації В.І.Леніна. Голод 1921-1923 рр.: причини і наслідки. Аграрна політика державної партії. Неп у промисловості. Суть господарського розрахунку. Трестування промисловості. Проблема безробіття. Перші наслідки відбудовного процесу.

Природа радянського тоталітарного режиму, роль РКП(б) і КП(б)У, профспілок, комнезамів, комсомолу. Феномен «націонал-ухильництва». Позиції лідерів державної партії щодо майбутнього курсу соціально-економічної політики. Сталінський курс на «всеосяжну колективізацію» селянських засобів виробництва. Курс на індустріалізацію країни. «Криза непу» як результат відмови партійно-державного керівництва від змички між містом і селом. «Ножиці цін». Хлібозаготівельні кризи. Політика коренізації, її особливості і наслідки. Досягнення і прорахунки українізації. Ставлення тоталітарного режиму до інтелігенції. Перші кроки культурного будівництва: компанія щодо ліквідації неписьменності, розгортання мережі освітніх установ, створення

закладів комуністичного виховання. Ліквідація університетської освіти і перенесення центру наукових досліджень в установи ВУАН. Наслідки радянзації науки. Національне відродження у літературі та мистецтві. Антицерковна політика державної партії.

Українська РСР в умовах утвердження тоталітарного ладу (1929-1938 рр.). Завершення внутріпартійної боротьби в ЦК ВКП(б) і утвердження одноособової диктатури Й.В.Сталіна. Згорання непу. Курс на «розгорнуте будівництво соціалізму...». Проблема темпів індустріалізації. Дискусії з приводу плану першої п'ятирічки. Перехід до директивного планування. Ізотовський рух. Стаханівський рух. Результати капітального будівництва у промисловості в роки першої і другої п'ятирічок.

Хлібозаготівельна криза 1928-1929 рр. Поворот до суцільної колективізації та «розкуркулення»: причини, масштаби, наслідки. Завершення колективізації основної частини селянських господарств у 1931-1932 рр. Деградація сільськогосподарського виробництва в одержавлених колгоспах. «Робота» хлібозаготівельних комісій. Голодомор 1933 р. і його наслідки. Колгоспи в системі командної економіки після 1933 р. Відмова від продрозкладки. Політвідділи МТС і радгоспів. Зростання культу особи Й.Сталіна. Репресії на Україні. Судові політичні процеси 30-х років. Чистка партії. Знищення керівництва КП(б)У. Згорання політики українізації. Національно-культурна політика державної партії УРСР 30-х років. Боротьба з «буржуазним націоналізмом» і «націонал-ухильництвом». «Розстріляне відродження». Умови і результати культурного розвитку в 30-х роках. Ліквідація неписьменності. Загальноосвітня і вища школа. Відродження університетської освіти. Запровадження атестації наукових кадрів. Діяльність АН УРСР. Здобутки і трагічні сторінки літератури і мистецтва.

Україна в роки другої світової війни (1939-1945 рр.). Становище на західноукраїнських землях у міжвоєнний період. Українське питання в політиці Польщі, Румунії, Чехословаччини. Головні політичні партії і організації українського національно-визвольного руху. Організація українських націоналістів. Роль греко-католицької церкви в суспільно-політичному житті Західної України. Мюнхенська змова і доля Карпатської України. Укладення пакту Молотова-Ріббентропа. Початок другої світової війни. Вступ Червоної армії на територію Західної України. Територіальні вимоги радянського керівництва до Румунії. Включення основної частини західноукраїнських земель до складу УРСР та їх радянська організація. Напад Німеччини та її союзників на СРСР. Катастрофічні поразки 1941 р. Оборона Києва, Одеси і Севастополя. Бої за Донбас. Генеральний наступ гітлерівських військ влітку 1942 р. на півдні. Німецький окупаційний режим. План "Ост". Адміністративний устрій окупованої України. Розгорання радянського і націоналістичного партизанського руху проти окупантів. Утворення Української повстанської армії. Нова програма і тактика Організації українських націоналістів. Перемога

Червоної армії під Сталінградом і початок визволення території України. Розгортання наступу на Лівобережну Україну після Курської битви. Битва за Дніпро. Бої на Правобережжі і в західних областях. Взаємовідносини радянських партизанів з ОУН.-УПА. Перехід націоналістів до тактики двофронтової боротьби. Завершення боїв за Україну восени 1944 р. Початок відбудовчих робіт. Демографічні наслідки війни. Вклад українського народу в розгром нацистської Німеччини.

Україна у першому повоєнному десятиріччі. Включення УРСР у світову політику як однієї з фундаторів ООН. Участь української делегації в Паризькій мирній конференції 1947 року. Завершення збирання основних етнічних земель українського народу в межах єдиної держави. Відмова Сталіна від української етнічної території на захід від лінії Керзона. Операція «Вісла». Напівпримусовий обмін населенням між Україною і Польщею. Труднощі відбудови народного господарства. Голод 1946-1947 рр. Насильницька колективізація в Західних областях України. Нова смуга масових репресій проти громадян України. Львівський церковний собор 1946 р. і ліквідація української греко-католицької церкви. Підпільно-партизанська боротьба ОУН.-УПА з тоталітарним ладом. Ідеологічний наступ сталінщини на спроби культурно-національного відродження. Л.М.Каганович в Україні. Чистка національних кадрів.

Хрущовська «відлига» та її характер в Україні. Україна після смерті Сталіна. Ідеологічна кампанія з нагоди 300-річчя Переяславської ради. Передача Кримської області до складу УРСР: мотиви і правова основа. Спроби лібералізації політичного режиму. Критика культу особи Й.Сталіна. Початок реабілітації жертв сталінських репресій. Реформи М.С.Хрущова, їх суперечливий і непослідовний характер, загальна спрямованість і значення. Заходи щодо удосконалення і модернізації промисловості. Спроби подолання кризи в сільському господарстві. Участь України в освоєнні східних регіонів СРСР і цілинних земель. Поява дисидентів в Україні. Зародження руху «шестидесятників», їх роль у національно-культурному житті. Переміни в кремлівському керівництві у жовтні 1964 р. та їх наслідки для України.

Україна в другій половині 60-х – першій половині 80-х років. Реформи середини 60-х років, їх згортання консерваторами в партійно-державному керівництві. Зупинення реабілітації і замовчування злочинної діяльності Й.Сталіна. Деформації в структурі економіки України, хижацька експлуатація її багатств, будівництво хімічних підприємств, атомних електростанцій. Наростання екологічної небезпеки. Екстенсивний розвиток сільського господарства. Шкідливість кампанії щодо ліквідації «неперспективних» сіл. Звільнення П.Ю.Шелеста. Дальше обмеження прав України. В.В.Щербицький як провідник русифікаторської політики центру. Україна в єдиному народногосподарському комплексі СРСР. Політичні репресії 60-70-х років. Посилення реакції в духовному житті. Спотворення історії України. Розгортання правозахисного і дисидентського руху. Репресивні дії органів КДБ. Загострення

гальмівних процесів у соціально-економічному та суспільно-політичному розвитку України.

Поглиблення кризи тоталітаризму в СРСР і проголошення незалежності України (1985-1991 рр.). Спроби М.С.Горбачова реформувати суспільство на шляхах прискорення, перебудови, гласності. Економічна політика центрального уряду і Україна. Чорнобильська катастрофа та її наслідки. Національне пробудження українського народу. Реабілітація політичних в'язнів. Викриття злочинів тоталітарного режиму. Народження Народного руху України і перетворення його в опозиційну до КПРС силу. Перші кроки в демократизації суспільно-політичного життя і утворення нових політичних партій та громадських об'єднань. Реформа виборчої системи. Вибори до Верховної Ради УРСР. Формування парламентської опозиції – «Народної ради». Спроба серпневого (1991 р.) перевороту у Москві та його наслідки для України. Схвалення Верховною Радою УРСР Акту проголошення незалежності України. Заборона діяльності КПУ. Пробудження релігійного життя. Участь української діаспори в державно-творчому процесі. Загальноукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. і вибори президента України. Л.М.Кравчук – Президент України. Денонсація Договору 1922 р. про утворення СРСР. Угода про Співдружність незалежних держав. Затвердження державної символіки України.

Розвиток незалежної України. Створення правової бази розвитку України як демократичної держави. Зміцнення державних кордонів. Формування Збройних сил і Військово-морського флоту. Запровадження грошової одиниці та інших інститутів державності. Прийняття Конституції України. Реформування економіки в напрямку переходу до ринкових відносин, приватизація та її суперечливий характер. Зниження темпів сільськогосподарського і промислового виробництва, наростання інфляційних процесів і соціальної напруженості. Труднощі національно-культурного відродження, розвитку науки, освіти, духовності. Міжнаціональні відносини і їх правове регулювання. Кримська автономія. Формування багатопартійності, характеристика платформ політичних партій у виборах до Верховної Ради України 1994, 1998, 2002, 2006 рр. Президентські вибори. Конституційна реформа. Сучасна розстановка політичних сил в Україні.

Концепція зовнішньої політики України. Визнання України зарубіжними державами, встановлення дипломатичних відносин, формування представництв у міжнародних організаціях, входження у світове співтовариство. Набуття Україною без'ядерного статусу. Україна у складі Співдружності незалежних держав. Українська діаспора на сучасному етапі. Підсумки історичного шляху українського народу і найголовніші уроки історії його змагань за свободу, незалежність, соборність і державність.

Президенти України Л.Кучма, В.Ющенко, В.Янукович та їх діяльність. Ситуація в Україні в 2013-2014 рр. П.Порошенко.

II. ВИМОГИ ДО ЗДІБНОСТЕЙ І ПІДГОТОВЛЕНОСТІ АБІТУРІЄНТІВ

Оволодіння системою знань, що відповідають вимогам освітньо-кваліфікаційного рівня «магістра» за спеціальністю 6.020302 «Історія*» галузі знань 0203 «Гуманітарні науки» передбачає, що вступники повинні мати диплом бакалавра із зазначеного напрямку або перехресного напрямку, що передбачений правилами прийому; вільно володіти державною мовою, мати здібності до оволодіння знаннями та навичками в галузі фундаментальних та професійно орієнтованих історичних дисциплін.

Фахове випробування вступників сприяє виявленню здібностей у майбутніх фахівців у галузі історії.

Вихідні компетенції вступника:

Знання:

- основних політичних, соціально-економічних, культурних подій;
- змісту, учасників і наслідків історичних подій;
- фактів біографії і діяльності історичних осіб, структур та організацій;
- змісту історичних джерел, документів, творів, пам'яток культури;
- змісту історичних понять і термінів.

Уміння:

- визначати хронологічні межі соціально-економічних та політичних подій, їх зміст та послідовність;
- визначати передумови, причини, наслідки та особливості історичних подій, явищ і процесів;
- встановлювати причино-наслідкові зв'язки подій і явищ;
- визначати найважливіші зміни, що відбувалися й відбуваються в житті людства;
- порівнювати різноманітні події і процеси в історії України та у всесвітній історії;
- визначати й аналізувати періоди прогресу, застою і регресу в політиці та економіці;
- систематизувати документальні джерела і статистичні матеріали;
- застосовувати набуті знання в аналізі подій сьогодення;
- розкривати роль особистості в історії;
- коментувати різні погляди на історичні події, факти, персоналії;
- аргументовано відстоювати власну думку й позицію щодо історичних подій, фактів, персоналії;
- користуватися історичною та політичною картами для висвітленні відповідних питань.

III. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ ТА СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

- Вступний іспит проводиться в письмовій формі.
- Кожна особа, що виконує роботу повинна мати індивідуальний комплект із завданням.
- Складені тестові завдання являють собою систему завдань, які охоплюють історію України.
- Тестові завдання містять 25 питань однакових за рівнем складності.
- Кожне питання оцінюється до 4 балів.
- Загальна кількість балів за тестові завдання 100.

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

При перевірці тестових питань абітурієнт максимально може отримати 100 балів.

Шкала оцінювання знань абітурієнтів є такою:

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінки за національною шкалою
		екзамен
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
67-74	D	задовільно
60-66	E	
35-59	FX	незадовільно
1-34	F	

Бали	Критерії оцінювання
90 – 100 «Відмінно»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Студент показує при цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал.
75 – 89 «Добре»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальних дисциплін, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Студент питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене уміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання.

	У відповідях допущені несуттєві помилки, може мати місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення студента до фактів.
60 – 74 «Задовільно»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу.
1 – 59 «Незадовільно»	Оцінюється завдання, що не виконане, або містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Студент виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. У відповідях припущені суттєві помилки.

V. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Баран В.Д. Давні слов'яни. Серія "Україна крізь віки". – Т.3. – К., 1998. – 335 с.
2. Бойко О.Д. Історія України: Навч. посіб.. — 3.вид., випр., доп. - К. : Академвидав, 2005. – 688 с.
3. Бойко О.Д. Історія України: Тести. Запитання. Завдання. - К. : Академія, 1998. – 255 с.
4. Борисенко В.Й. Курс української історії: З найдавніших часів до ХХ століття: Навч. посібник для студ. вузів. - 2.вид. - К. : Либідь, 1998. – 615 с.
5. Бороденко О. А. Історія України: тестові завдання: тести – К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2008. – 128 с.
6. Винокур І.С., Трубчанінов С.В Давня і середньовічна історія України: Навч. Посібник / Міжнародний фонд "Відродження". - К. : Глобус, 1996. - 224 с.
7. Гайдуков Л.Ф., Крушинський В.Ю. Історія України: Посібник для старшокласників та абітурієнтів. - К. : Либідь, 1999. - 272с.
8. Гончарук П.С. Історія України: з давніх часів до початку ХХ століття: курс лекцій:навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Київський славістичний ун-т. - К. : Видавництво КСУ, 2004. – 524 с.
9. Григор'єв Н. Історія України в народних думках та піснях. – К.: Веселка, 1993. – 271 с.
10. Грицак Я.Й. Нарис історії України: Формування модерної української нації ХІХ-ХХ століття: Навч. посібник для учнів гуманітарних гімназій,

- ліцеїв, студ. іст. фак. вищ. навч. закладів, вчителів - К. : Генеза, 1996. – 360 с.
11. Грушевський М. Історія України-Руси: В 2-х т. – К., 1991. – Т.1. – 648 с.; Т.2. – 633 с.
  12. Грушевський М. Історія України-Руси: В 10-ти т. – Нью-Йорк: Книгоспілка, 1954.
  13. Грушевський М. Історія української літератури. – В 6-ти т. – 9 кн. – Т.2, 3. – К.: Либідь, 1993. – 264 с.
  14. Грушевський М. Нарис історії Київської землі. – К., 1991. – 560 с.
  15. Дорошенко Д.І. Нарис історії України. – Львів, 1991. – 576 с.
  16. Ефименко А.Я. История украинского народа. – К., 1990. – 509 с.
  17. Історія України: Документи. Матеріали: посібник / В.Ю.Король. – К., 2002. – 448 с.
  18. Крип'якевич І.П. Історія України. – Львів, 1990. – 519 с.
  19. Литвин В.М., Слюсаренко А.Г., Колесник В.Ф., Гладких М.І., Гусев В.І. Історія України: Навч.-метод. посіб. для семінар. занять / Володимир Михайлович Литвин (ред.). - К. : Знання, 2006. – 608 с.
  20. Історія України: Курс лекцій: У 2 кн. Кн. 1 - Від найдавніших часів до кінця ХІХ століття / Мельник Л.Г., Гуржій О.І., Демченко М.В. та ін. - К. з Либідь, 1991. - 27 с.
  21. Історія України: Курс лекцій: У 2 кн. Кн. 2: Навч. Посібник / Мельник Л.Г., Верстюк В.Ф., Демченко М.В. та ін. - К.: Либідь, 1992. - 385 с.
  22. Історія України в особах. Ч.2 : навчальний посібник / В.П.Шкварець, М.О.Багмет, О.В.Білюк. - Миколаїв : МДПІ, 1993. - 439 с.
  23. Кормич Л. Історія України: Підручник / Людмила Кормич Володимир Багацький М-во освіти і науки України. - 2-ге вид. доп. і перероб.. - К.: Алерта 2006. - 412 с.
  24. Король В.Ю. Історія України: Навч. посіб.. — К. : ВЦ "Академія", 2005. – 496 с.
  25. Полонська-Василенко Н.Д. Історія України. - 3. вид. - К. : Либідь, 1995.
  26. Т.1: До середини ХVІІ століття. - К. : Либідь, 1995 – 588 с.
  27. Т.2: Від середини ХVІІ століття до 1923 року. - К. :Либідь, 1995 606 с.
  28. Скрипник М.О., Домбровська Л.Ф., Красовський В.М., Домбровський О.І., Жечев С.С. Історія України: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Одеський держ. економічний ун-т / М.О.Скрипник (ред.). - К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 367 с.
  29. Субтельний О. Україна: історія. - К. : Либідь, 1992. - 512 с.
  30. Табачник Д.В. Історія української дипломатії в особах: Навч. посіб. - К. : Либідь, 2004. – 640 с.
  31. Терещенко Ю.І. Україна і європейський світ: Нарис історії від утворення Старокиївської держави до кінця ХVІ ст.: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / Міжнародний фонд "Відродження" - К.: Перун, 1996. – 496 с.
  32. Уривалкін О.М. Історія України (середина ХІІІ- середина ХVІІст.): Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.. - К. : Кондор, 2005. – 283 с.
  33. Хрестоматія з історії України / упоряд. та автор коментарів О.М.Уривалкін. – К. : КНТ, 2007. – 518 с.

34. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності. - К., 1999. – 477 с.

35. Юрій М.Ф. Історія України : навч. посібник - К. : Кондор, 2008. - . - 250 с.

36. Яворницький Д. Історія запорозьких козаків. В 3-х тт.. – К.: Наукова думка, 1990-1993.

37. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII століття: Навч. посібник для учнів гуманітарних гімназій, ліцеїв, студ. іст. ф-тів вищих учбових закладів, вчителів - К. : Генеза, 1997. – 312 с.

Програму розглянуто на засіданні
кафедри історії
протокол № 8 від "08" 02 2015 р.

Завідувач кафедри історії

Ю.В.Котляр

Програму схвалено на засіданні
приймальної комісії університету
протокол № 8 від "30" березня 2015 р.

Відповідальний секретар
приймальної комісії

Л.В. Шерстюк